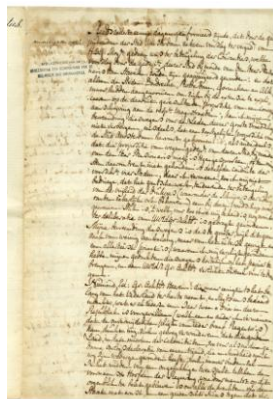

TRANSCRIPTIE

Anoniem handschrift 'Beteugeling der couranten', donderdag 2 mei 1782?

[in marge:]

Donderdag 2 mei 1782?

Reeds zedert eenige dagen geïnformeerd zijnde, dat door de gedeputeerden der Stad Amsterdam zekeren voorslag ter vergad. Van H.E.G. Mog. gedaan was ter beteugeling der Courantiers, welken voorslag door de gedep. deezer Stad bij monde van den Heer Pensionaris Van Staveren zouden zijn geappuijeerd geworden: en dat alleen de Steden Dordrecht, Rotterdam, Gorinchem en Alkmaar hadden aangenoomen om zich bij de extensie te explicereen op de daaruit geresulteerde propositie van een concept aanschrijving aan de resp. Magistraaten; kan ik mijne bevreesing dieswegens voor de Leden deezer groote vroedschap niet verbergen, eensdeels, dat een soortgelijke propositie van de Stad Amsterdam hervoort gekoomen is; als anderdeels, dat die propositie van wegen gedep. van deezen Stad, bij monde van den Heer Pensionaris niet is tegengesprooken, of tenminsten daaromtrent niet gehouden is dezelfde conduite der voorsch. vier Steden, daar ik vermeene, zoo ik mij niet bedriege, dat het gantsche werk, tendeerende ter beteugeling van de vrijheid der drukpers (waaronder de Schrijvers der Couranten zekerlijk ook behooren) een bij deezen vroedschap overgenoomen Stuk is 't welk voor zoo verre mij bekend is, nog nooit ter deliberatie van UwEdgr. Achtbr. is gebragt geworden. Mijn bevreesing dieswegens is des te grooter, wijl dit geen zaak van weinig aanbelang, maar van het uiterste gewigt, en een allerteerst point is; waarom ik mij verpligt gevonden hebbe mijne gedachten dieswegens kortelijk op het papier te brengen, en aan UwEd.Gr.Achtbr. verlicht oordeel voor te draagen

Niemand, Ed.Gr.Achtbr. Heeren! die maar eenigzints het belang van het vaderland ter harte neemt, en slegs eens bedaard indenkt, wat er al zedert een Jaar twee a drie in deeze Republiek is voorgevallen (welk een en ander vermeene, dat de onvermijdelijke pligt van ieder braaf Regent is) kan, dunkt mij, zich genoeg verwonderen, dat dit goede Land, in het midden der Calamiteiten, zoo voor als na de gedaane oorlogsdeclaratie van eenen Vijand, die in snoodheid nooit nog zijn wederga gevonden heeft, noch immer vinden zal.

In het midden van een ongelukkigen tweespalt tusschen den voornaamste Hoofden der Regeering, waardoor men tot op dit oogenblik toe belet gebleeven is om alle de krachten van den Staat met ernst, en een gewenscht succes tegen dat [p.2] verraderlijk Rijk aan te spannen, nadat men eerst duidelijk gezien heeft, dat, Helaas! eene te laffe toegeevenheid ons meer kwaad berokkend, dan goeds ten dien opzigte verworven heeft – dat zegge ik, dit goede Land niet door gevaarlijke zelfberoertens van een gescheurd, en als in een puinhoop veranderd is.

En waaraan zijn wij dit voorrecht, dit groote voorrecht, dat nog geen Volkberoertens bij de rampen van den oorlog zich voegen: maar integendeel Neerlands braave Regenten zoo niet op de handen van een vrij volk gedraagen worden, tenminsten de beste plaats in 't hart van groot en klein bekleeden, eenig en alleen verschuldigd?

Is dit niet alleen (onder Gods alwijs toeverzigt) aan de gulden vrijheid van denken, spreken, en vooral van schrijven en dus aan een volkoomen vrije drukpers dank te weeten?

Ik weet wel, dat iemand van het tegenoverstaande gevoelen vrij wat argumenten, tenminsten schijnswarigheden hiertegen in zal brengen: doch dezelve alle optehaalen en te wederleggen, dult het kort bestek van dit advies niet. Er is over dit stuk meermaalen in de Vergad. van Holland gehandeld, als in den Jaare 1585 en 1730. doch zonder nader gevolg, schoon in het Jaar 1585 reeds een placaat van Prins Willem den 1^e op dit sujet was geëmaneerd, waartegen twee maanden later een justificatie van de Magistraat van Leijden is in het licht gekoomen, en de zaak daarbij is verbleeven. Zie de Jaarboeken, Julij 1770, pag. 784 en 785.

Ook is dit stuk wederom ter vergadering van Holland levendig geworden in den Jaare 1765, en zedert gepousseerd in den Jaarn 1770, wanneer voor eenige boekverkoopers van Amsterdam, alsmeede vooral door die van Leijden eenen doorwrochte memorie van Consideratien is gesuppediteerd geworden, waarin de sterkste argumenten tegen de vrijheid der drukpers ontzenuwd, en den voordeelen van de zelve op onwrikbare gronden gestaafd worden, te vinden in de Jaarboeken Julij 1770 pag. 789 tot 896 inclusif, neeme te renvoijeeren, alsmeede ook tot zeker stukje, ten titul hebbende, de Vrijheid der drukpers, onafscheidenlijk verknocht aan den vrijheid der Republiek, eerst deezer dagen uitgekoomen, en overwaardig om, vooral van jongen Regenten, gelezen te worden.

Daarenboven komt het mij niet voor, dat door de propositie van Amsterdam het zoogenoemde kwaad in de rechte source [p.3] geattaqueerd wordt; want, maakt een Courantier in zijn nieuwspapier melding van een resolutie, advies &, in eenen of andere staats of stadsvergadering voorgevallen; zoo moet aan hem het zelve, wil het echt zijn, noodwendig van een of ander lid der Regeering gesuppediteerd weezen. Was het derhalven niet veel natuurlijker, dat, bijaldien er in die vergaderingen zaaken verhandeld werden, die waarlijk eenige, tenminsten temporaire secretellen vereisschen (gelijk ik niet kan ontveinzen, dat in enkele gevallen van nut kan zijn, en plaats moet hebben), dat, zegge ik, de Leden op zulk eene zaak verzogt wierden den eed van secretellen aanteneemen, gelijk dit ook niet buiten alle gebruik is – En ik kan mij niet herinneren, dat ik nog ooit in een nieuwspapier iets gelezen hebbe waarop den eed van secretellen in de vergad. van Holland, en vervolgens bij de respectieve vroedschappen der steden is aangenoomen geweest. – dus men van dit eenvoudig middel gebruikmakende, het praetende kwaad, door Amsterdam bedoeld, zou kunnen praevenieeren, zonder inbreuk op de vrijheid der drukpers te doen, die altijd geconsideerd geworden is, als de beste thermometer der vrijheid van een land te weezen. Hiermede zou ik van dit point kunnen afstappen; doch het zij mij vergund dieswegens echter eene algemeene aanmerking te maaken, welke ik oordeele paremptoir te weezen, als naamelijk – Dat een braaf Regent of Amptenaar, die, als een door een doodeerlijk man in alle zaaken naar zijn beste weeten handelt, zoo min behoefte te schroomen voor de vrijheid van de drukpers, als dezelve behoefte te schroomen om niet alleen alle zijne daaden; maar zelfs zijne wijze van denken omtrent het bestuur der publieke zaaken, die aan Hem door zijn principaalen (het volk namelijk) wier belang Hij waarneemt, zijn toebetrouwd, ten allen tijde gerust en onbewimpeld oopen te leggen, opdat het aan de natie blijken mooge, hoe Hij zich in den aan Hem toebetrouwde post gekweeten hebbe. – Wordt zulk een man dan al eens ('t welk doch echter zelden gebeurd) door injurieuse geschriften onverdiend aangevallen. geen nood. de tijd, die zekerste leermeester der menschelijken zaaken, zal vroeg of laat wel ontdekken wat er van de beschuldiging zij, en Hem heeft Hij wel gehandeld, zoo met al reeds bij zijne

tijdgenooten, tenminsten zeker bij de nakoomelingschap dubbel rechtvaardigen, terwijl Hij in zijn ongeluk [p. 4] het onbetaalbaar en streelend genoeg van een rein geweten voor God en menschen heeft moogen ondervinden.

dan heel anders is het gesteld met een Regent of Amptenaar dien het geweten [?] knaagt, en die zijn eigenbelang of particuliere vuës toegedaan, voor alles schroomt, wat zijne intrigues zou kunnen ontdekken, en dus beeft op het enkel hooren van den naam van een vrije drukpers, en daarom dezelve zoekt aan ketenen te leggen, om dus niet ontdekt te worden, en zoo ongestraft in zijne euveldaaden, ten kosten menigmaal van een geheel volk of land te kunnen voortgaan.

De vrije drukpers is dus, in concreto beschouwd, althans in dit opzicht weinig of niet schadelijk voor den goeden, maar wel een sterken breidel voor den boozen alleen.

Aan het vrij denken, spreken en schrijven is Engeland zijn gewezen grootheid schuldig, en met behulp van dit middel is dat rijk deezer dagen nog, wederom gered van den rand van zijn totaalen ondergang, door het eindelijk afzetten van een eerloos ministerie.

Aan het niet meer verheelen der finantieele zaaken, maar openlijk in druk uitgeeven van het finantiewezen van frankrijk door eenen Necker, is het crediet van dat rijk op eenmaal hersteld.

En aan den vrijen loop der drukpers, heeft Nederland tot hiertoe alleen te danken, dat dit het niet door beroertens geschud wordt, de welmeenenden Regenten in spijt der Engelschgezinden veld winnen, en er eenigzints meerdere activiteiten in de zaaken begint te koomen.

Waarom zouden wij dan voor de natie, voor onze over het algemeen genoomen zoo wel denkende natie, zaaken willen verheelen, waarvan Haar de kennis, ja de volledige kennis, zoo notoir en ontegenzeggelijk toekomt.

Neen, mijne Heeren! Laat ons niet medewerken om iets voor de oogen van het publiek te verduisteren, maar alles voor het oordeel van het zelve openleggen, ten einden het zich van den goede trouw zijner Regenten bij aanhoudenheid volkoomen mag overtuigd bevinden. [p. 5] Dan eer ik dit advies volkoomen besluite, vinde ik mij gedrongen om UwEd.Gr.Achtbr. aandacht nog een oogenblik te verzoeken omtrent een zaak, welke een vrij naauwen relatie heeft met het boven gementioneerde.

Ik bedoele de gegeeven ordres aan de Courantiers in den resp. steden om geenens lijst te moogen opgeeven of mentie te maaken van het uitloopen van 's Lands oorlogsschepen, of Convoijes, 't welk men zegt op aanschrijving der admiraliteit te zijn geschied.

Eene zaak waarlijk, waarvan ik, noch geen mensch, voor zoo verre mij bekend is, de minste nuttigheid kan nagaan, en welke aan groot en klein onder de natie een algemeen misnoegen opleevert.

Men kan naauwelijks ergen koomen, daar publieken nieuwspapieren geleezen worden, of men hoort hierover van de weldenkendste lieden met droefheid en indignatie spreken, wijl niemand zich hiervan eenig nut tot afbreuk van den vijand kan figureeren, zoolang den Engelschen pakketbooten, die snoode werktuigen van verraad, tweemaal 's weeks af en aan voor onze stranden koomen, en dus alles, wat hier omgaat aan den vijand kunnen overbrieven.

Daar men door deeze ordres integendeel aan de natie den staat, en de verrichtingen van 's Lands vloot, dat haare vloot is, en waarop elk Nederlander een individueel regt heeft, zorgvuldig verbergt, ten einde dezelve niet weeten mooge, of onze Zeemagt voor Texel blijft liggen rotten – of gelijk in den Jaare 1781 eens buiten de tonnen eenige dagen gaan paradeeren, om vervolgens weer binnen te vallen: dan of dezelve in Zee steevene met oogmerk om den vijand waarlijk afbreuk te doen, en onze geschonden rechten met ernst te handhaaven.

Dusdanig, Ed.Gr.Achtbr. Heeren! zijn op dit articul de raisonnementen van een welmeenend en verlicht publiek, dat zich zelden ongemerkt een rad voor de oogen laat draaijen, en waarop men waarlijk niet veel anders, als door het ophaalen der schouderen, in gemoede ka antwoorden.

[p.6] Dit is de Reden dan, waarom ik mij verstoute aan UwEd.Gr.Achtbaarheden in bedenking te geeven, of zou UwEd.Achtbr. al niet raadzaam mogten oordeelen, om de gegeeven ordres geheel te doen cesseeren, ten minsten niet behoorden geeffectueerd te worden, dat dezelve zich bepaalden tot zekeren korte termijn van 2 a 3 daagen, na het uitloopen van de Esquaders; ten einde daardoor aan den eenen kant te voldoen aan het oogmerk, waarmede mogelijk zoodanige ordres zouden kunnen gegeeven zijn, en tevens het billijk bezwaar van het publiek wierd uit den weg geruimd.

Alsmede om ter vergadering te proponeeren om alle directe Communicatie met den vijand aftesnijden door een formeel verbod van vaart der Engelsche Paketbooten.

Welke laatste propositie mij des te noodzaaklijker thans voorkomt, omdat er mogelijk nog wel voor het uiteinde van dit Jaar tot eenen algemeenen vrede voorstellen zullen gedaan worden; wanneer deeze Republiek (onder andere articuls) volgens alle regt en billijkheid magen behoort te insteeren tot het haar competeerend Regt van aandeel tot de helft in deeze voordeelige vaart, doch waarop Zij met voeg niet wel aanspraak maaken kan, zoo Zij in tijd van oorlog zelfs dien vaart zonder stremming, en als een wettig verkreegen regt aan de Engelschen blijft overlaaten, en dus daardoor almede een stilzwijgend advenu [?] geeft van derzelver heerschappij op de Noordzee.

Deeze remarques heb ik geoordeeld pligtshalve in de schoot van UwEd.Gr.Achtbr. (van welken ik billijk vertrouwe, dat dezelve gezamenlijk wel zullen willen mede werken tot de ongeschonden bewaaring van het groote bolwerk der vrijheid, de vrije drukpers) nederteleggen, om daardoor aan den eenen kant het uiten van mijn advies niet te praejudiceeren bij de deliberatien, welke ter occasie van de bekende missive van het Hof van Holland, en de zoo eeven gemelden propositie van de Stad van Amsterdam, mogelijk vandaag nog niet, maar eerst naderhand mogten worden aangelegd.

[p.7] Aan aan den anderen kant te wettigen mijne gedaane propositie tot stremming van de directe vaart der Engelschen Paketbooten van en naar deezer provintie geduurende den oorlog.